

Usporedba odgojno-obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Ukrajine

Miljančić, Dorotea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:839336>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Dorotea Miljančić

USPOREDBA ODGOJNO-OBRAZOVNIH SUSTAVA REPUBLIKE
HRVATSKE I UKRAJINE

Diplomski rad

Čakovec, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Dorotea Miljančić

USPOREDBA ODGOJNO-OBRAZOVNIH SUSTAVA REPUBLIKE
HRVATSKE I UKRAJINE

Diplomski rad

Mentor rada:

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, srpanj, 2024.

Zahvale

Zahvaljujem svom mentoru izv. prof. dr. sc. Tomislavu Topolovčanu na strpljenju, pomoći i vodstvu pri izradi ovog diplomskog rada.

Hvala svim kolegama i prijateljima bez kojih studij ne bi prošao tako zabavno.

Hvala najboljim ljudima na svijetu, mojoj obitelji, mojim roditeljima i mojoj sestri, na prekrasnom djetinjstvu, beskrajnoj ljubavi i velikoj vjeri u mene.

Hvala učiteljici Silviji na pruženoj podršci i bezbrojnim savjetima tijekom ovih pet godina.

Hvala Oksani na svim pruženim materijalima i prijevodima tijekom izrade ovog diplomskog rada.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY.....	2
UVOD.....	3
4. MEĐUNARODNA STANDARDNA KLSIFIKACIJA OBRAZOVANJA (ISCED).....	5
5. ODGOJNO OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	6
<i>5.1 Organizacija nastave.....</i>	<i>6</i>
<i>5.2 Nastavni materijali.....</i>	<i>7</i>
<i>5.3 Vrednovanje i ocjenjivanje u obaveznom obrazovanju.....</i>	<i>8</i>
<i>5.4. Obrazovanje učitelja.....</i>	<i>10</i>
6. ODGOJNO OBRAZOVNI SUSTAV U UKRAJINI.....	12
<i>6.1 Organizacija nastave.....</i>	<i>12</i>
<i>6.2. Nastavni materijali.....</i>	<i>14</i>
<i>6.3. Vrednovanje i ocjenjivanje u obaveznom obrazovanju.....</i>	<i>14</i>
<i>6.4. Obrazovanje učitelja.....</i>	<i>15</i>
7. USPOREBA ODGOJNO – OBRAZOVNIH SUSTAVA I NACIONALNIH KURIKULUMA PRIMARNOG OBRAZOVANJA.....	17
<i>7.1. Organizacija nastave.....</i>	<i>17</i>
<i>7.2. Nastavni materijali.....</i>	<i>17</i>
<i>7.3. Vrednovanje i ocjenjivanje u obaveznom obrazovanju.....</i>	<i>18</i>
<i>7.4. Obrazovanje učitelja.....</i>	<i>18</i>
<i>7.5. Predmetna struktura nacionalnih kurikuluma za obavezno obrazovanje.....</i>	<i>18</i>
<i>7.6. Satnica obaveznih predmeta.....</i>	<i>21</i>
<i>7.7. Matematika.....</i>	<i>23</i>
<i>7.8. Materinski jezik.....</i>	<i>24</i>
<i>7.9. Priodoslovno područje.....</i>	<i>26</i>
<i>7.10. Kineziološko područje.....</i>	<i>27</i>
<i>7.11. Likovno područje.....</i>	<i>29</i>
8. RASPRAVA.....	31
ZAKLJUČAK.....	34
LITERATURA.....	35
KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA.....	39
IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA.....	40

SAŽETAK

Obvezno obrazovanje preduvjet je formalnog obrazovanja, a u državama u svijetu ono ima drugačiju duljinu trajanja i svojstva. Obvezno obrazovanje najčešće se odnosi na osnovnu školu. U ovom je radu uspoređeno obvezno obrazovanje Republike Hrvatske i Ukrajine. Obavezno obrazovanje u Republici Hrvatskoj traje 8 godina, dok u Ukrajini traje 9 godina. Uz pregled literature, važećih zakona i pravilnika, izvršena je usporedba nacionalnih kurikuluma za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj i Ukrajini. Ova usporedba otkrila je razlike u broju obaveznih predmeta koji se podučavaju u osnovnim školama te u broju nastavnih sati pojedinih predmeta u Hrvatskoj i Ukrajini.

Tema je ovog diplomskog rada *Usporedba odgojno-obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Ukrajine* pa je stoga rad podijeljen u dva dijela: prvi dio rada je teorijski, a drugi dio je usporedba odgojno – obrazovnih sustava dviju država. U ovom je diplomskom radu, uzimajući u obzir odrednice sadržaja, provedena i analiza pet predmetnih područja primarnog obrazovanja koja se podučavaju u obje države. Usporedbom trenutnih karakteristika sadržaja otkriva se da se u Hrvatskoj i Ukrajini poučava isti ili sličan sadržaj. Napravljena je i usporedba načina ocjenjivanja, nastavnih materijala i obrazovanja učitelja.

Ključne riječi: obvezno obrazovanje, nacionalni kurikulum, Republika Hrvatska, Ukrajina, odgojno-obrazovni sustav

SUMMARY

Comparison of the educational systems of the Republic of Croatia and Ukraine

Compulsory education is a prerequisite for formal education, and in countries around the world it has a different duration and characteristics, compulsory education usually refers to elementary school. This paper compares compulsory education in the Republic of Croatia and Ukraine. Compulsory education in the Republic of Croatia lasts 8 years, while in Ukraine it lasts 9 years. Along with a review of the literature, valid laws and regulations, a comparison of the national curricula for compulsory education in Croatia and Ukraine was made. This comparison revealed differences in the number of compulsory subjects taught in primary schools and in the number of teaching hours of individual subjects between Croatia and Ukraine.

The topic of this thesis is the comparison of the educational systems of the Republic of Croatia and Ukraine, so the work is divided into two parts, the first part is theoretical, and the second part is a comparison of the educational systems of the two countries. In this thesis, taking into account the determinants of content, an analysis of five subject areas of primary education taught in both countries was carried out. Comparing the current characteristics of the content reveals that the same or similar content is taught in Croatia and Ukraine. A comparison was also made about the method of assessment, teaching materials and teacher education.

Keywords: compulsory education, national curriculum, Republic of Croatia, Ukraine, educational system

UVOD

Odgoj i obrazovanje u suvremenom su društvu, uz znanost, najznačajnija infrastrukturna društvena djelatnost. Zato se „danas bogatom smatra zemlja koja ima kvalitetan ljudski potencijal i optimalno ga iskorištava, a ne ona koja je bogata samo prirodnim izvorima i novčanim kapitalom“ (Pastuović, 1999, str. 23). Obrazovanje je vrlo bitan čimbenik za psihološki razvoj osobe, ali ujedno može biti i njegov ograničavajući čimbenik. Upravo zato možemo primijetiti da u svim društvima upravo odgojno - obrazovnoj djelatnosti pridaje značajna pozornost (Pastuović, 1999).

Jedan je od najbitnijih pokazatelja efikasnosti obrazovno-odgojnog sustava kvaliteta učitelja. Da bi učitelj bio što uspješniji, potrebno je nadograđivanje i profesionalni razvoj. „Pod razvojem učitelja misli se na njegov profesionalni rast koji je posljedica međudjelovanja osobnih značajka učitelja, čimbenika što se odnose na kontekst u kojem učitelj živi i radi, te specifičnih procesa koji doprinose razvoju učitelja“ (Pastuović, 1999, str. 487).

Sahlberg govori o postignućima koja su pridonijela uspješnosti i ugledu finskog obrazovanja, a iz raznih istraživanja zaključeno je da je zaslužan za to upravo izvanredni nastavnik. Finski se odgojno-obrazovni sustav uvelike razlikuje od javnog obrazovanja u Sjedinjenim Američkim Državama, Kanadi ili Ujedinjenom Kraljevstvu, a neke su od tih razlika povezane uz rad nastavnika. „...u finskom odgojno-obrazovnom sustavu ne postoji stroga školska inspekcija i ne provode se vanjska standardizirana testiranja učenika kako bi se javnost informirala o uspješnosti škole ili učinkovitosti nastavnika. Nastavnici imaju profesionalnu autonomiju u stvaranju planova rada i kurikuluma svoje škole“ (Sahlberg, 2012, str. 117). Finska se stoljećima borila za nacionalni identitet, materinji jezik i vlastite vrednote. O važnosti poučavanja kao zvanja Sahlberg govori kako je ono, „...usko povezano s opstankom finske nacionalne kulture i izgradnjom otvorenog multikulturalnog društva“ (Sahlberg, 2012, str. 118).

Poimanje toga što je kvalitetno obrazovanje ili „dobra škola“ uvelike se izmijenilo kroz proteklo vrijeme. Nekad je shvaćanje „dobre škole“ bilo prema količini resursa kojima jedna škola raspolaže. Podrazumijevalo se da će škola s više resursa i intenzivnijim procesima u njoj ostvariti veća postignuća u obrazovanju nego škola s manje resursa i manje intenzivnim procesima. „Zato suvremeno razumijevanje kvalitete obrazovanja stavlja težište na kognitivna i afektivna postignuća učenika, dakle na ishode, a ne više na ulazne (resurse) i intenzitet pojedinih transformacijskih procesa u obrazovnoj organizaciji“ (Pastuović, 2012, str. 270).

Prema ovime bi se kriterijima morala vrednovati kvaliteta svakog nacionalnog sustava obaveznog obrazovanja, pa bi se tako morala vrednovati i kvaliteta hrvatskog obrazovnog sustava.

Ovaj se diplomski rad, pisan na temu Uuporedbe odgojno–obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Ukrajine, temelji na teorijsko-komparativnom metodološkom pristupu istraživanja iz široke lepeze metoda istraživanja odgoja i obrazovanja (Cohen, Manion i Morrison, 2007; Creswell, 2012; Dubovicki i Topolovčan, 2020; Dubovicki i Topolovčan, 2020; Dubovicki i Topolovčan, 2021; Dubovicki i Velki, 2022; Lodico, Spaulding i Voegtle, 2005; Matijević i Topolovčan, 2017; Mužić, 1986; Mužić, 1999; Ridley, 2012; Topolovčan, 2016; Topolovčan, 2017; Topolovčan, 2020).

4. MEĐUNARODNA STANDARDNA KLSIFIKACIJA OBRAZOVANJA (ISCED)

Obrazovni podaci razlikuju se od države do države, zato bih se međunarodni podatci trebali temeljiti na klasifikaciji kojom se za sve zemlje savjetuju pouzdani kriteriji za usporedbu s programima koje se smatraju usporedivima. Zato postoji program Isced koji nam pomaže u takvim slučajevima. Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (ISCED, *engl. International Standard Classification of Education*) je sustav koji organizira obrazovne programe i srodne kvalifikacije prema različitim razinama i područjima. Prema ISCED-u iz 2011. godine, formalno je obrazovanje podijeljeno u devet razina (UNESCO Institute for Statistics, 2012).

Tablica 1.

Razine obrazovanja prema ISCED-u 2011, (preuzeto sa ISCED, 2012, str. 23)

Razina 0	Odgoy i obrazovanje u ranom djetinjstvu – predškolsko obrazovanje (<i>engl. early childhood education</i>)
Razina 1	Primarno obrazovanje (<i>engl. primary education</i>)
Razina 2	Niže sekundarno obrazovanje (<i>engl. lower secondary education</i>)
Razina 3	Više sekundarno obrazovanje (<i>engl. upper secondary education</i>)
Razina 4	Poslijesrednjoškolsko netercijarno obrazovanje (<i>engl. post-secondary non-tertiary education</i>)
Razina 5	Tercijarno obrazovanje kratkog ciklusa (<i>engl. short-cycle tertiary education</i>)
Razina 6	Sveučilišna prvostupnička ili ekvivalentna razina (<i>engl. bachelor's or equivalent level</i>)
Razina 7	Magistarska ili ekvivalentna razina (<i>engl. master's or equivalent level</i>)
Razina 8	Doktorski studij ili ekvivalent tome (<i>engl. doctoral or equivalent level</i>)

U Tablici 1 prikazane su Razine obrazovanja prema ISCED- u 2011. Prema ISCED-u, Razina 0 označava predškolsko obrazovanje i uključuje programe osmišljene za poticanje cjelovitog razvoja djece, obuhvaćajući njihov kognitivni, tjelesni, socijalni i emocionalni napredak. Razina 1 obuhvaća primarno obrazovanje s programima usmjerenim na usvajanje osnovnih vještina čitanja, pisanja i matematike, te na izgradnju čvrstih temelja za daljnje obrazovanje. Prema ISCED-u, djeca započinju primarno obrazovanje u dobi od 5 do 7 godina, ono obično traje 6 godina, ali može varirati od 4 do 7 godina, ovisno o nacionalnom obrazovnom sustavu. Programi na Razini 2 nadovezuju se na prijašnju razinu, a učenici obično ulaze u ovu razinu u dobi od 10 do 13 godina, najčešće s 12 godina.

5. ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj osnovno je obrazovanje obavezno i traje osam godina. Sva djeca od šest do petnaest godina moraju pohađati osnovnu školu, a učenici s višestrukim poteškoćama mogu pohađati školu do najviše 21. godine. Osnovno obrazovanje omogućuje učenicima stjecanje znanja i vještina potrebnih za daljnje školovanje (Eurydice, 2024).

U obrazovnom sustavu Republike Hrvatske, osnovno obrazovanje može biti redovno (obavezno), umjetničko ili obrazovanje odraslih. Umjetničko obrazovanje obuhvaća glazbene i plesne programe, a pravo upisa u prvi razred umjetničke osnovne škole imaju učenici koji su navršili sedam ili devet godina i ispunili kriterije propisane kurikulumom umjetničkog obrazovanja. Za učenike starije od petnaest godina koji nisu završili obveznu osnovnu školu; dostupni su programi osnovnog obrazovanja za odrasle (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2024).

5.1. Organizacija nastave

U Republici Hrvatskoj školska godina počinje 1. rujna i završava 31. kolovoza. Prije upisa u prvi razred osnovne škole, stručno povjerenstvo procjenjuje psihofizičko stanje djeteta, što može rezultirati prijevremenim upisom, odgodom ili privremenim odgađanjem. Tijekom školske godine učenici imaju zimske, proljetne i ljetne praznike. Nastava traje 175 dana, odnosno 35 tjedana, dok za učenike završnih razreda traje 160 dana, odnosno 32 tjedna. Nastava se provodi u redovitim, posebnim i kombiniranim razrednim odjelima, ili u odgojno-obrazovnim skupinama, ovisno o predmetu. Redovita nastava slijedi propisani kurikulum i odvija se unutar i izvan školskog prostora. Za nastavu izvan školskog prostora potreban je jedan pratitelj iz redova učitelja ili stručnih suradnika škole za skupinu do najviše 14 učenika (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja: „Narodne novine“ 63/2008; članak 7).

Nastava u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj organizirana je po predmetima. Bognar i Matijević (2005) opisuju ovaj sustav kao predmetno-satni sustav, koji se pripisuje Janu Amosu Komenskom. Prednost ovog sustava uključuje strukturiranje nastavnog sadržaja prema kompleksnosti, planiranje po tjednima, mjesecima i razredima te priliku za upoznavanje novih činjenica i pojava kroz logički razdvojene cjeline. Uz navedene prednosti također treba naglasiti

da striktna provedba predmetno satnog sustava „...ne pogoduje produbljivanju građe i dubljem uživljanju učenika u građu. Stroga predmetnost nužno vodi ukočenom rasporedu sati, a ovaj pak u praksi znači da se učenici u toku istog dana, od sata do sata prebacuju iz jednoga predmeta u drugi“ (Bognar i Matijević, 2005, str. 50).

Tablica 2.

Predmetna struktura nacionalnih kurikuluma za obvezno obrazovanje Hrvatske, (preuzeto s Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019)

Hrvatska
Predmeti
Hrvatski jezik
Strani jezik
Likovna kultura
Glazbena kultura
Matematika
Priroda i društvo
Priroda
Biologija
Kemija
Fizika
Geografija
Povijest
Tehnička kultura
Informatika
Tjelesna i zdravstvena kultura

Predmetna struktura prikazana je u Tablici broj 2. U tablici vidimo da Republika Hrvatska ima 15 obveznih predmeta u osnovnoj školi.

5.2. Nastavni materijali

Udžbenik je obavezni obrazovni materijal za sve predmete, osim onih s pretežno odgojnom komponentom, poput likovne, glazbene, tehničke te tjelesne i zdravstvene kulture. Udžbenik je temeljni izvor za ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ciljeva propisanih predmetnim kurikulumom, kao i za obradu međupredmetnih tema u svakom razredu i predmetu. Njegova struktura i sadržaj pruža učenicima neovisno učenje i postizanje različitih sposobnosti na različitim razinama, te omogućuje procjenu postignutih rezultata i ispunjenje očekivanja vezanih uz međupredmetne teme. Udžbenici mogu biti tiskani i/ili elektronički, te se mogu sastojati od kombinacije oba oblika. Tiskani su udžbenici osmišljeni za višegodišnje

korištenje, bez potrebe za upisivanjem rješenja ili odgovora na pitanja unutar samog udžbenika (Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu: „Narodne novine“ 116/2018).

Odobrovanje i nabava udžbenika provode se sukladno posebnim propisima. Udžbenici se izrađuju za redovite osnovne škole, nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina, učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama te za nastavu djece hrvatskih građana u inozemstvu. Učitelji imaju slobodu odabira udžbenika, pri čemu udžbenik mora zadovoljiti znanstvene, etičke, didaktičko-metodičke, jezične i tehničke standarde koje je propisalo nadležno ministarstvo za obrazovanje. Udžbenici se temelje na nastavnom programu i sadržajno se mijenjaju kada se mijenja nastavni program ili kada stručnjaci utvrde potrebu za unošenjem novih spoznaja.

5.3. Vrednovanje i ocjenjivanje u obveznom obrazovanju

Dokimološka literatura razlikuje vanjsku i unutarnju evaluaciju. Vanjska evaluacija obuhvaća procjene vanjskih subjekata o kvaliteti određene škole ili vrste škole. Pokazatelji vanjske evaluacije osnovne škole uključuju postignuća učenika u stručnim školama, dok je ključni pokazatelj uspješnosti rada učitelja u nižim razredima osnovne škole uspjeh učenika kod predmetnih nastavnika (Bognar/Matijević, 2002, str. 217). Unutarnja evaluacija obuhvaća praćenje, ocjenjivanje i vođenje, odnosno pedagoško usmjeravanje. Važno je istaknuti da se praćenje i ocjenjivanje odnose na kognitivni, emocionalni i psihomotorni aspekt obrazovanja, kao i na biološki, socijalni i samoaktualizirajući aspekt odgoja (Bognar i Matijević, 2002, str. 218).

Uspjeh redovitih učenika prati se i ocjenjuje tijekom nastave, a učenici dobivaju ocjene iz svakog nastavnog predmeta i vladanja. Ocjene iz nastavnih predmeta izražavaju se brojčano, dok su ocjene iz vladanja opisne. Brojčane ocjene iz pojedinih nastavnih predmeta jesu: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1). Sve ocjene osim nedovoljan (1) smatraju se prolaznima. Učenici koji na kraju školske godine imaju prolazne ocjene iz svih nastavnih predmeta prelaze u viši razred. Opisne ocjene iz vladanja jesu: uzorno, dobro i loše. U školama koje primjenjuju alternativne ili međunarodne programe učenici se ocjenjuju prema pravilima tih programa. Ocjene učenika s teškoćama mogu biti opisne ili brojčane, ovisno o programu u koji su uključeni. Način praćenja i ocjenjivanja učenika propisuje nadležno

ministarstvo (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi; „Narodne novine“ NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22, 155/23, 156/23).

Vrednovanje uključuje sustavno prikupljanje podataka o procesu učenja i postignutim razinama kompetencija, obuhvaćajući znanja, vještine, sposobnosti, samostalnost i odgovornost prema radu. Ovaj proces provodi se prema unaprijed definiranim i prihvaćenim metodama, postupcima i elementima, pri čemu su ključne komponente praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje. Ocjenjivanje predstavlja dodjeljivanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikovog rada, temeljeći se na sastavnicama ocjenjivanja svakog nastavnog predmeta (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi; „Narodne novine“ 112/2010).

U Republici Hrvatskoj provode se tri načina provjere znanja: uvodno ili inicijalno, usmeno i pismeno vrednovanje. Prema Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, uvodno ili inicijalno vrednovanje provodi se na početku nastavne godine kako bi se stekao uvid u postignutu razinu kompetencija učenika u pojedinom razredu i nastavnom predmetu. Inicijalna provjera mora biti najavljena i provedena do kraja drugog tjedna od početka nastavne godine, a pisane inicijalne provjere ne ubrajaju se u broj planiranih pisanih provjera. Rezultat inicijalne provjere ne upisuje se kao ocjena u rubriku već se bilježi u bilješke o praćenju učenika, ne ocjenjuje se te služi za pravovremeno pružanje kvalitetne individualne informacije učeniku i roditelju. Usmeno provjeravanje znanja obuhvaća svaki usmeni oblik provjere postignute razine kompetencija učenika koji rezultira ocjenom. Usmeni oblici provjere provode se kontinuirano tijekom nastavne godine, obično nakon što su nastavni sadržaji obrađeni i uvježbani. Usmeno provjeravanje može se obavljati na svakome nastavnom satu i nije potrebna ranija najava te ne smije trajati dulje od deset minuta. U danima kada učenik piše pisanu provjeru, prema Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja u osnovnim i srednjim školama, dozvoljeno je usmeno provjeravanje samo iz još jednog nastavnog predmeta, odnosno dvaju predmeta ako taj dan nema ni jedne pisane provjere. Datum svake usmene provjere mora biti unesen u rubriku dnevnika. Pisano provjeravanje, prema Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja u osnovnim i srednjim školama, odnosi se na svaki pisani oblik provjere koji rezultira ocjenom učenikova pisanoga uratka. Provodi se poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja, kontinuirano tijekom nastavne godine. U Republici Hrvatskoj provode se dvije vrste pisane provjere: provjere u trajanju duljem od 15 minuta i provjere u trajanju do 15 minuta (kratke pisane

provjere). One se, osim vremenski razlikuju i prema količini nastavnog sadržaja koje se provjerava. Ocjene iz kratkih pisanih provjera uglavnom se zapisuju u dnevnik u rubriku bilježaka, dok se ocjena iz pisane provjere zapisuje u rubriku. Učitelj je dužan učenika informirati o količini nastavnog sadržaja koji će se provjeravati pisanom provjerom. U jednome danu učenik može pisati samo jednu pisanu provjeru, a u cijelome tjednu, najviše četiri pisane provjere. Kada učitelj ispravi pisnu provjeru, dužan je utvrditi uzroke eventualnog velikog neuspjeha učenika te je u tome slučaju, dužan ponoviti pisanu provjeru, a prije ponavljanja pisane provjere, učitelj je obvezan organizirati dopunsku nastavu iz nastavnog predmeta.

Zaključna ocjena iz nastavnog predmeta odražava postignutu razinu učenikovih kompetencija i rezultat je cjelokupnog procesa vrednovanja tijekom školske godine, temeljenog na elementima vrednovanja. Prema Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja u osnovnim i srednjim školama, učitelji i nastavnici na početku školske godine utvrđuju elemente, načine i postupke zaključivanja ocjene na stručnim aktivima pojedinih nastavnih predmeta. Zaključna ocjena na kraju nastavne godine ne mora nužno biti aritmetička sredina upisanih ocjena, posebno ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu.

5.4. Obrazovanje učitelja

„Učitelj je jedna od rijetkih osoba koje pamtimo cijeloga života. To je osoba od koje često očekujemo da u određenim situacijama zamijeni roditelja, psihologa, sociologa, defektologa, glumca, pjevača, plesača, slikara, sportaša i još mnogo toga ako to situacija od njega traži“ (Vanek, Maras i Karabin, 2021, str. 350).

Osnovna škola u Hrvatskoj podijeljena je na razrednu nastavu, koja uključuje 1. do 4. razred, i predmetnu nastavu, koja traje od 5. do 8. razreda. U razrednoj nastavi jedan učitelj ili učiteljica predaje sve obvezne predmete, uključujući Matematiku, Hrvatski jezik, Prirodu i društvo, Glazbenu kulturu, Likovnu kulturu te Tjelesnu i zdravstvenu kulturu. U predmetnoj nastavi svaki predmet predaje drugi profesor ili stručna osoba za to područje. „Učitelji u školi izvode nastavu i druge oblike neposrednoga odgojno-obrazovnog rada s učenicima, vode razredništvo, obavljaju ostale poslove koji proizlaze iz naravi i količine odgojno-obrazovnog rada s učenicima, aktivnosti i poslove iz Nastavnog plana i programa, godišnjeg plana i programa, školskog kurikulumu i drugih zakona te posebne poslove koji proizlaze iz ustroja

rada škole“ (Pravilnik o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi, 2014).

Za odrađivanje poslova učitelja razredne nastave, potrebno je završiti integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij, specijalistički diplomski stručni učiteljski studij i/ili stručni učiteljski studij. „Nakon završenog integriranog preddiplomskog/diplomskog sveučilišnog učiteljskog studija i specijalističkog diplomskog stručnog studija stječe se akademski naziv sveučilišni magistar/magistra struke, a nakon stručnog studija magistar/magistrice struke. Nakon obavljenog jednogodišnjeg pripravničkog staža, vježbenici polažu stručni ispit. Daljnje obrazovanje moguće je nastaviti na poslijediplomskom studiju“ (e-Usmjeravanje).

Tablica 3.

Odgovarajuća vrsta obrazovanja za učitelje razredne nastave, (Preuzeto s Pravilnik o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi, 2014).

STUDIJSKI PROGRAM I SMJER	VRSTA I RAZINA STUDIJA	STEČENI AKADEMSKI NAZIV
Učiteljski studij	- integrirani preddiplomski i diplomski studij	magistar primarnog obrazovanja (bez obzira na modul ili program)
	- četverogodišnji dodiplomski stručni studij	diplomirani učitelj razredne nastave diplomirani učitelj razredne nastave s pojačanim programom iz nastavnoga premeta
	- specijalistički diplomski stručni studij	stručni specijalist primarnog obrazovanja
	- stručni četverogodišnji studij za učitelje kojim se stječe 240 ECTS bodova	stručni prvostupnik (<i>baccalaureus</i>) primarnog obrazovanja
Učiteljski studij na hrvatskome ili talijanskome jeziku	- integrirani preddiplomski i diplomski studij primarnog obrazovanja	magistar primarnog obrazovanja
	- četverogodišnji dodiplomski stručni studij	diplomirani učitelj razredne nastave na hrvatskome i talijanskome jeziku

6. ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U UKRAJINI

Svatko u Ukrajini ima pravo na visokokvalitetno i pristupačno obrazovanje. To uključuje pravo na cjeloživotno obrazovanje, pravo na pristup obrazovanju i pravo na besplatno obrazovanje. U Ukrajini nitko ne može biti ograničen u pravu na obrazovanje. Pravo na obrazovanje osoba može ostvariti stjecanjem različitih razina obrazovanja, u različitim oblicima i vrstama, uključujući predškolsko, srednje, strukovno obrazovanje, stručno predvisoko, visoko, izvanškolsko i obrazovanje odraslih (A Nordic Recognition Network Country Report, 2009).

Najčešće djeca od treće do šeste godine pohađaju vrtić. u nekim slučajevima djeca mlađa od sedam godina. Predškolsko je obrazovanje za djecu od pete godine obvezno u Ukrajini. Dijete ga može dobiti i u obrazovnim ustanovama i kod kuće. Predškolski odgoj i obrazovanje provodi se u skladu s Državnim standardom opisanom u dokumentu „Temeljna komponenta predškolskog odgoja i obrazovanja“. Ovaj dokument definira rezultate predškolskog odgoja djeteta ključne i kompetencije. Prema Standardu, sadržaj obrazovanja sastoji se od obveznih (invarijantnih) i dodatnih (varijabilnih) sastavnica (Ministry of education and science of Ukraine, 2022).

6.1. Organizacija nastave

U Ukrajini je obrazovanje podijeljeno u tri razine. Prva razina je Osnovno odnosno Početno obrazovanje i traje četiri godine, nakon toga slijedi Temeljno srednje obrazovanje koje traje pet godina, a nakon temeljnog obrazovanja slijedi Usmjerenom (više) srednje obrazovanje koje za sad traje dvije godine, no od 2027. godine trajat će tri godine.

Osnovno (početno) obrazovanje traje četiri godine, započinje prvoga rujna, a upisuju se učenici koji do 1. rujna tekuće godine navršše šest godina i nemaju kontraindikacija za upis u medicinskom ili psihološkom smislu. Prije školovanja svaki učenik polazi bazičnu predškolsku edukaciju, što je slično našem programu predškole. Osnovno obrazovanje podijeljeno je u dva ciklusa, 1. – 2. razred i 3. – 4. razred, koji uvažavaju dobne karakteristike razvoja i potrebe djece te omogućuju prevladavanje razlika u njihovim postignućima zbog spremnosti na obrazovanje. Standardni obrazovni program za 1. – 2. razrede općeg obrazovanja razvijen je u skladu sa Zakonom Ukrajine „O obrazovanju“, Državnim standardom osnovnog obrazovanja (A Nordic Recognition Network Country Report, 2009).

Temeljno srednje obrazovanje traje pet godina. Uvjeti učenja u srednjoj školi razlikuju se od onih u osnovnoj školi: uvedeni su novi predmeti, promjena učitelja i drugačiji razredni odjeli. Cilj je temeljnog općeg srednjeg obrazovanja razviti učenike do točke u kojoj su spremni odabrati daljnje školovanje i specijalizaciju. Na kraju devetog razreda provode se nacionalni ispiti kojima pristupaju svi učenici koji neće polaziti usmjereno (više) srednje obrazovanje. Nakon završenog devetog razreda učenici dobivaju svjedodžbu o temeljnom općem srednjem obrazovanju i njezin dodatak s postignutim bodovima za obrazovna postignuća. Svjedodžba o temeljnom općem srednjem obrazovanju omogućuje upis u škole treće akreditacijske razine, strukovno-tehničke obrazovne ustanove ili visoka učilišta. Za odličan školski uspjeh učenicima se dodjeljuju svjedodžbe s pohvalom. Učenici koji ne polože ispit iz barem jednog predmeta dobivaju školske knjižice ('school report cards') (Predškolski i školski sustav Ukrajine, 2022).

Potpuno srednje obrazovanje trenutno traje dvije godine, ali će od 2027. godine trajati tri godine. Ovo je završna faza u stjecanju potpunog općeg srednjeg obrazovanja. Više škole uglavnom pružaju specijalizirano obrazovanje, a usmjerenje učenika temelji se na njihovim preferencijama, raspoloživom osoblju i resursima škole, kao i na društveno-kulturnom i proizvodnom okruženju te mogućnostima daljnjeg obrazovanja. Obrazovna postignuća ocjenjuju se nacionalnim završnim ispitima. Učenici koji završe 11. godinu školovanja i steknu potpuno opće srednje obrazovanje nazivaju se maturantima. Maturanti koji postignu izuzetan uspjeh dobivaju zlatnu ili srebrnu medalju „Za uspjeh u školi“, uz svjedodžbu o završenom općem srednjem obrazovanju s odličnim rezultatom. Oni koji ne uspiju položiti ispit iz najmanje jednog predmeta dobivaju školsku knjižicu u kojoj je naznačeno da predmet nije položen. Maturanti obično imaju između šesnaest i sedamnaest godina (Izvor: Predškolski i školski sustav Ukrajine, 2022).

Tablica 4.

Predmetna struktura nacionalnih kurikuluma za obavezno obrazovanje Ukrajine (Preuzeto sa 1-4 klas Pojasnjuvaljna zapiska. Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 5-9 klas Pojasnjuvaljna zapiska. Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022).

Ukrajina
Predmeti
Ukrajinski jezik
Ukrajinska književnost
Strani jezik
Strana književnost
Matematika
Algebra

Geometrija
Povijest Ukrajine
Svjetska povijest
Građansko obrazovanje
Pravno obrazovanje
Etika
Glazba, muzika
Likovna umjetnost
Umjetnost i kultura
Proučavanje prirode
Biologija
Geografija
Fizika
Kemija
Tehnologija, zanati
Informatika
Tjelesna i zdravstvena kultura
Studije zdravlja

Predmetna struktura prikazana je u Tablici broj 4. U tablici vidimo da Ukrajina ima 24 obvezna predmeta u osnovnoj školi.

6.2. Nastavni materijali

Nastavni materijali obuhvaćaju tiskana, digitalna i vizualna sredstva koja potkrepljuju proces učenja i odražavaju sadržaj nastavnog procesa. Nakon reforme sadržaja i usvajanja novih nastavnih planova i programa koji se temelje na komunikacijskom pristupu u nastavi stranih jezika, Ministarstvo znanosti krenulo je s tiskanjem udžbenika izabranih na natječaju za izradu knjižničnih resursa za škole. Država financira tiskanje, a ti se udžbenici distribuiraju u škole od srpnja kako bi se nabava završila do 1. rujna kada počinje nova školska godina.

Kako bi pratili kvalitetu udžbenika i utvrdili razinu zadovoljstva njihovih potencijalnih korisnika, Ministarstvo obrazovanja i znanosti udružilo se s Ukrajinском akademijom pedagoških znanosti i osmislilo profil i ciljeve istraživačkih aktivnosti kako bi se pratila situacija s izradom udžbenika. Za učenike su udžbenici besplatni (*A Nordic Recognition Network Country Report*, 2009).

6.3. Vrednovanje i ocjenjivanje u obaveznom obrazovanju

Sustav ocjenjivanja mijenjao se kroz povijest, a nekad su ocjene bile, kao i u Republici Hrvatskoj, od jedan do pet. Od 2000. godine uvođenje sadašnjeg sustava s 12 ocjena predstavljalo je značajnu promjenu za učitelje. Uz odobrenje lokalnih prosvjetnih tijela, škole imaju mogućnost primjene alternativnih sustava ocjenjivanja akademskih postignuća. Međutim, sve dobivene ocjene na kraju semestra, školske godine i na državnoj maturi moraju se transformirati u bodovni sustav (*A Nordic Recognition Network Country Report, 2009*).

Obrazovna postignuća učenika podliježu verbalnom i formativnom ocjenjivanju. Cilj formativnog ocjenjivanja jest: podržati obrazovni razvoj učenika; izgraditi individualnu putanju učenikova razvoja; dijagnosticirati postignuća u svakoj fazi procesa učenja; analizirati tijek odgojno – obrazovnog programa i donositi odluke o prilagodbi programa i metoda poučavanja u skladu s individualnim potrebama djeteta; motivirati učenika i povećati želju za postizanjem maksimalnih mogućih rezultata; razviti vjeru u vlastite mogućnosti i sposobnosti. Sumativno ocjenjivanje podrazumijeva usporedbu obrazovnih postignuća učenika s određenim očekivanim ishodima učenja definiranih obrazovnim programom (Ministry of education and science of Ukraine, 2022).

Postoje četiri razine mjerenja akademskog uspjeha: prva razina je najniža (1-3), gdje učenik iznosi osnovne ideje o predmetu, ali njegov odgovor je fragmentaran. Druga razina (4-6) je srednja, gdje učenik može ponoviti osnovno naučeno nastavni sadržaj, rješavati zadatke prema modelu i posjeduje elementarne vještine učenja. Treća razina (7-9) je primjerena, gdje učenik poznaje bitne pojmove, pojavu i njihove odnose, te može samostalno primjenjivati stečena znanja u standardnim situacijama. Osim toga, razvija mentalne sposobnosti kao što su analiza, apstrakcija i generalizacija, pri čemu je njegov odgovor točan, logičan i dobro obrazložen, iako možda nedostaje vlastita prosudba. Najviša, četvrta razina (10-12), smatra se visokom, gdje učenik posjeduje duboko, snažno i sustavno znanje te ga može primijeniti na kreativne zadatke. Njegove akademske aktivnosti obilježene su sposobnošću samostalnog vrednovanja različitih situacija, pojava i činjenica, te formuliranja i obrane vlastitog stajališta (Predškolski i školski sustav Ukrajine, 2022).

6.4. Obrazovanje učitelja

Nakon što je Ukrajina 1991. godine stekla nezavisnost, započela je s razvojem vlastite obrazovne politike. Tijekom prvog desetljeća neovisnosti u visokom obrazovanju Ukrajine

pokrenut je niz inicijativa. „Razvoj i provedba zakona, strategija, inicijativa i politika usmjerenih na poticanje jasne vizije reformskih trendova i potreba u obrazovanju nastavnika. Diverzifikacija programa obrazovanja nastavnika, kategorije sveučilišnog vlasništva. Utvrđivanje stupnjeva kvalifikacija (mlađi specijalist, prvostupnik, specijalist, magistar). Usvajanje pristupa obrazovanju usmjerenog na učenike na različitim razinama. Studija i prvi eksperimenti za implementaciju europskih dostignuća u nacionalne obrazovne strategije koje održavaju europski vektor razvoja visokog obrazovanja“ (*Teacher Education in Ukraine: Discourses and Practice*, 2016).

Danas postoji više od četrdeset visokih škola i 66 visoko obrazovnih ustanova koje nude program za obrazovanje učitelja. Obrazovanje za nastavnika može rezultirati stjecanjem diplome sub-bachelor (90-120 bodova ECTS), prvostupnik (180-240 bodova ECTS) i master (90 – 120 bodova ECTS). „*Nakon obrazovanja na razini prvostupnika, studentu se dodjeljuje kvalifikacija odgojitelja u predškolskoj ili osnovnoj školi. Diplome prvostupnika i magistra stječu se u specijalizacijama „Znanosti o odgoju“, „Predškolski odgoj“, „Osnovnoškolsko obrazovanje“, „Srednje obrazovanje (s oznakom školskog predmeta)“, „Specijalno obrazovanje“, „Tjelesni odgoj i osposobljavanje“, uz naznaku vrste stručne djelatnosti; odgojitelj predškolske djece, učitelj razredne nastave, profesor srednje škole, socijalni pedagog i odgojitelj – defektolog“* (*Teacher Education in Ukraine: Discourses and Practice*). Upis u programe obrazovanja sveučilišnih nastavnika provodi se na temelju rezultata vanjskog neovisnog ocjenjivanja i prosječne ocjene svjedodžbe o završnom općem srednjem obrazovanju (*Teacher Education in Ukraine: Discourses and Practice*, 2016).

7. USPOREDBA ODGOJNO–OBRAZOVNIH SUSTAVA I NACIONALNIH KURIKULUMA PRIMARNOG OBRAZOVANJA

U ovom dijelu istraživanja bit će izvršena usporedba kurikuluma predmeta primarnog obrazovanja između Hrvatske i Ukrajine, s fokusom na zajedničke predmete i područja kao što su matematika, materinski jezik, prirodoslovlje, tjelesni odgoj te likovna kultura. U prijašnjim dijelovima rada već su uspoređeni način organizacije nastave, nastavni materijali, obrazovanje učitelja te vrednovanje i ocjenjivanje u obveznom obrazovanju.

7.1. Organizacija nastave

U obje države učenici započinju polaziti u školu s navršenih 6 ili 7 godina, ako nemaju kontraindikaciju za upis u medicinskom ili psihološkom smislu. Osnovna škola u Hrvatskoj traje 8 godina, a podijeljena je u dvije razine, razrednu nastavu koja traje četiri godine i predmetnu nastavu koja također traje četiri godine. U razrednoj nastavi sve obavezne predmete predaje jedan učitelj, dok u predmetnoj nastavi svaki predmet poučava specijalizirani profesor ili stručnjak za određeno područje. Osnovnoškolsko obrazovanje u Ukrajini traje 11 godina i podijeljeno je u tri razine: Osnovno odnosno početno obrazovanje, Temeljno srednje obrazovanje, Usmjereno (više) srednje obrazovanje. Osnovno odnosno početno obrazovanje traje četiri godine i sve obavezne predmete predaje jedan učitelj. Temeljno srednje obrazovanje traje pet godina, a Usmjereno srednje obrazovanje traje dvije godine. Na ove dvije razine svaki predmet poučava drugi učitelj, odnosno stručnjak za određeno područje.

7.2. Nastavni materijali

U obje zemlje udžbenici mogu biti u obliku tiskanih ili elektroničkih medija te mogu sadržavati tiskane ili elektroničke dijelove. Postupci odobravanja i nabave udžbenika provode se sukladno specifičnim propisima. Udžbenici moraju udovoljavati znanstvenim, etičkim, didaktičko-metodičkim, jezičnim i tehničkim standardima koje propisuje nadležno ministarstvo za obrazovanje.

7.3. Vrednovanje i ocjenjivanje u obveznom obrazovanju

U Republici Hrvatskoj ocjene iz nastavnih predmeta utvrđuju se brojčano, dok su ocjene iz vladanja opisne. Brojčane ocjene iz pojedini nastavnih predmeta jesu: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1), sve su navedene ocijene osim ocjene nedovoljan (1) prolazne. Opisne ocjene iz vladanja jesu: uzorno, dobro i loše. U Ukrajini se sustav ocjenjivanja mijenjao tijekom godina, no danas vrijedi sustav ljestvice od 12 ocjena. Proces ocjenjivanja ima četiri nivoa testiranja akademskog uspjeha: prva je razina ona najniža (1-3), druga razina (4-6), treća razina (7-9) i četvrta razina (10-12).

7.4. Obrazovanje učitelja

U Republici Hrvatskoj za odrađivanje poslova učitelja razredne nastave, potrebno je završiti integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij, specijalistički diplomski stručni učiteljski studij i/ili stručni učiteljski studij. U Ukrajini se upis u programe obrazovanja provodi na temelju rezultata vanjskog neovisnog ocjenjivanja i prosječne ocjene svjedodžbe o završnom općem srednjem obrazovanju.

7.5. Predmetna struktura nacionalnih kurikuluma za obavezno obrazovanje

Predmetna struktura nacionalnih kurikuluma za obavezno obrazovanje u Republici Hrvatskoj i Ukrajini zabilježena je u Tablici broj 2. Republika Hrvatska ima ukupno 15 obaveznih predmeta dok Ukrajina ima 24 obvezna predmeta.

Tablica 5.

Predmetna struktura nacionalnih kurikuluma za obavezno obrazovanje Hrvatske i
Ukrajine

Hrvatska	Ukrajina
Predmeti	Predmeti
Hrvatski jezik Strani jezik Likovna kultura	Ukrajinski jezik Ukrajinska književnost Strani jezik

Glazbena kultura	Strana književnost
Matematika	Matematika
Priroda i društvo	Algebra
Priroda	Geometrija
Biologija	Povijest Ukrajine
Kemija	Svjetska povijest
Fizika	Građansko obrazovanje
Geografija	Pravno obrazovanje
Povijest	Etika
Tehnička kultura	Glazbeni
Informatika	Likovna umjetnost
Tjelesna i zdravstvena kultura	Umjetnost i kultura
	Proučavanje prirode
	Biologija
	Geografija
	Fizika
	Kemija
	Tehnologija, zanati
	Informatika
	Tjelesna i zdravstvena kultura
	Studije zdravlja

Predmeti su prikazani u Tablici broj 5. Republika Hrvatska i Ukrajina dijele četrnaest istih predmeta u osnovnom obrazovanju, a to su: materinski jezik, Matematika, strani jezik, Priroda i društvo, Glazbena i Likovna kultura, Biologija, Kemija, Geografija, Fizika, Povijest, Tehnička kultura, Informatika i Tjelesna i zdravstvena kultura. Iako su predmeti jednaki, u Ukrajini iz područja matematike imaju zasebne predmete Algebra i Geometrija; iz likovne kulture imaju zasebni predmet Umjetnost i kultura; iz povijesti postoji zasebni predmet Povijest Ukrajine, Svjetska povijest i Ja i Ukrajina. Dodatni predmeti koje Ukrajina ima jesu: Pravno obrazovanje, Etika, Građansko obrazovanje i Studije zdravlja.

Tablica 6.

Sličnosti predmeta/predmetnih područja za obvezno obrazovanje
Hrvatske i Ukrajine

Predmet	Hrvatska	Ukrajina
Materinski jezik	+	+
Strani jezik	+	+
Matematika/Algebra/Geometrija	+	+
Priroda i društvo/ Priroda/ Proučavanje prirode	+	+

Glazbena kultura/ Glazba, muzika	+	+
Likova kultura/ Likovna umjetnost/ Umjetnost i kultura	+	+
Biologija	+	+
Kemija	+	+
Geografija	+	+
Fizika	+	+
Povijest/ Povijest Ukrajine/ Svjetska povijest/ Građansko obrazovanje	+	+
Tehnička kultura/ Tehnologija, zanati	+	+
Informatika	+	+
Tjelesna i zdravstvena kultura	+	+
Pravno obrazovanje		+
Etika		+
Studije zdravlja		+

7.6. Satnica obveznih predmeta

Tablica 7.

Satnica obveznih predmeta u osnovnoj školi u Hrvatskoj i Ukrajini

	Razred								Predmet		Razred												
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
Hrvatska	175	175	175	175	175	175	140	140	Hrvatski jezik	Ukrajinski jezik	245	245	245	245	140	140	105	105	105	75	75	Ukrajina	
	140	140	140	140	140	140	140	140	Matematika	Matematika	140	140	175	175	175	175				105	105		
										Algebra							105	105	105				
										Geometrija							75	75	75				
	70	70	70	70	105	105	105	105	Strani jezik		75	105	105	105	122,5	122,5	122,5	122,5	122,5	75	75		
	70	70	70	70					Priroda i društvo	Proučavanje prirode	105	105	105	105	75	75							
					52,5	70			Priroda														
	35	35	35	35	35	35	35	35	Likovna kultura	Likovna umjetnost	75	75	75	75	75	75	75	35	35				
										Umjetnost i kultura													
								70	70	Biologija								87,5	87,5	87,5	140		140
								70	70	Kemija								35	75	87,5			
								70	70	Fizika								75	75	105			
					52,5	70	70	70	Geografija								75	75	75	52,5			
					70	70	70	70	Povijest	Povijest Ukrajine				35	75				105	105			
										Svjetska povijest							35	35	35				

									Gradansko obrazovanj e								17, 5					
105	105	105	70	70	70	70	70	Tjelesna i zdravstvena kultura		105	105	105	105	105	105	105	105	105	105	105	105	
								Pravno obrazovanje									17, 5					
								Etika						17, 5	17, 5							
								Studije zdravlja						35	35	52, 5	35	17, 5				
35	35	35	35	35	35	35	35	Glazbena kultura						75	75	75	35	35				
				35	35	35	35	Tehnička kultura	Tehnologija zanati			35	35									
				70	70	70	70	Informatika			35	35	35	52, 5	52, 5	75	75	52, 5				

7.7. Matematika

Tablica 8.

Odrednice nastavnog sadržaja za matematičko područje

Odrednice nastavnog sadržaja matematičkog područja	
Hrvatska	Domene: 1. Brojevi 2. Algebra i funkcije 3. Oblik i prostor 4. Mjerenje 5. Podatci, statistika i vjerojatnost
Ukrajina	Domene: 1. Brojevi, radnje s brojevima, količine 2. Geometrijski likovi 3. Izrazi jednakosti, nejednakost 4. Rad s podacima 5. Matematički problemi i istraživanja

Tablica 8 prikazuje da hrvatskom kurikulumu za predmet Matematika (MZOS, 2019), osim matematičkih procesa kao što su prezentacija i komunikacija, povezivanje, logičko razmišljanje, argumentacija i zaključivanje, rješavanje problema, matematičko modeliranje te upotreba tehnologije, postoje i drugi važni aspekti nastavnog sadržaja koji se dijeli na domene: „Brojevi“, „Algebra i funkcije“, „Oblik i prostor“, „Mjerenje“ te „Podatci, statistika i vjerojatnost“. Prema Kurikulumu za nastavni predmet Matematike za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, domena „Brojevi“ obuhvaća postupno usvajanje apstraktnih pojmova poput broja, brojevnog sustava i skupa te razvoj vještine izvođenja aritmetičkih postupaka. Učenici započinju s brojenjem i računanjem unutar skupa prirodnih brojeva s nulom, te postupno prelaze na cijele, racionalne, iracionalne, realne i kompleksne brojeve. Cilj je razviti predodžbu o brojevima, povezati njihove različite interpretacije te usvojiti vještinu učinkovitog i sigurnog računanja koristeći se osnovnim svojstvima i međusobnim vezama računskih operacija. Domena „Algebra i funkcije“ fokusira se na opisivanje pravilnosti gdje slova i simboli predstavljaju brojeve, količine i operacije. Varijable se koriste pri rješavanju matematičkih problema. Domena „Oblik i prostor“ dio je geometrije koji proučava oblike, njihove položaje i odnose. Analizom različitih oblika uspoređuju se njihova svojstva i uspostavljaju međusobne veze. Na temelju učenih karakteristika i odnosa izvode se pretpostavke i tvrdnje koje se potkrepljuju crtežima i algebarskim izrazima. U području „Mjerenje“ učenici se upoznaju sa standardnim mjernim jedinicama za novac, duljinu, površinu, volumen, masu, vrijeme, temperaturu, kut i brzinu te ih primjenjuju korištenjem

odgovarajućih mjernih alata i kalendara. Ocjenjivanjem, mjerenjem, preračunavanjem i izračunavanjem veličina određuju se mjerljiva svojstva oblika i pojava, uz razumnu i učinkovitu primjenu alata i tehnologije. Domena „Podatci, statistika i vjerojatnost“ bavi se skupljanjem, sortiranjem, obradom, analizom i prezentacijom podataka u odgovarajućem obliku.

U Ukrajini je srodna domena „Brojevima“ domena „Brojevi, radnje s brojevima, količine“. Sadržaj te domene pokriva učenje od 1. do 4. razreda, pitanja „numeriranja integralnih brojeva unutar milijuna; formiranje aritmetičkih vještina zbrajanja i oduzimanja, množenja i dijeljenja; upoznavanje s običnim razlomcima na praktičnoj osnovi; mjerenje vrijednosti; rad vrijednosti“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). U domeni „Izraz, jednakosti, nejednakosti“ usmjerenje je na „formiranje da učenici imaju ideju o numeričkim i varijabilnim matematičkim izrazima; jednakosti i jednadžbe; brojčane nejednadžbe i nejednadžbe s varijablom; o ovisnosti rezultata računske operacije o promjeni jedne njezine komponente“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Ova je domena uvodna za proučavanje algebarske građe. Domena „Geometrijski oblici“ usmjerena je na razvoj „prostornih predodžbi učenika; formiranje sposobnosti razlikovanja geometrijskih oblika po njihovim bitnim obilježjima; formiranje praktičnih vještina građenja, crtanja, modeliranja i konstruiranja geometrijskih oblika i uz pomoć jednostavnih alata za crtanje“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Kod domene „Rad s podacima“ podrazumijeva se upoznavanje učenika na praktičnoj razini s najjednostavnijim načinom odabira i organizacije podataka. Domena „Matematički problemi i istraživanja“ usmjerena je na „formiranje kod učenika sposobnosti prepoznavanja praktičnih problema koji se rješavaju matematičkim metodama, geometrijskih i praktičnih zadataka, kao i procesu izvođenja najjednostavnijih nastavnih istraživanja“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022).

7.8. Materinski jezik

Tablica 9.

Odrednice nastavnog sadržaja materinskog jezika

Odrednice nastavnog sadržaja materinskog jezika	
Hrvatska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hrvatski jezik i komunikacija 2. Književnost i stvaralaštvo 3. Kultura i mediji
Ukrajina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usmena komunikacija 2. Čitanje

	3. Pismeno komuniciranje 4. Mediji 5. Jezik
--	---

Tablica broj 9 prikazuje sastavnice nastavnog sadržaja materinskog jezika. U hrvatskom kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik sadržaji su podijeljeni na tri glavna područja poučavanja: „Hrvatski jezik i komunikacija“, „Književnost i stvaralaštvo“ te „Kultura i mediji“. U području „Hrvatski jezik i komunikacija“, prema Kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, naglasak je na korisničkim mogućnostima hrvatskoga jezika u jezičnim djelatnostima kao što su slušanje, govorenje, čitanje, pisanje i interakcija. Ove aktivnosti potiču razvoj jezičnih kompetencija za komunikaciju na standardnom hrvatskom jeziku. Područje „Književnost i stvaralaštvo“ fokusira se na razumijevanje književnosti kao umjetnosti riječi i razumijevanje specifične uporabe jezika. Književni se tekstovi promatraju kao umjetničke i društvene strukture koje posjeduju osobnu, nacionalnu, kulturnu, društvenu i estetsku vrijednost. Područje „Kultura i mediji“ temelji se na razumijevanju tekstova unutar različitih društvenih, kulturnih i međukulturnih konteksta. Ovim područjem predmeta potiče se razvijanje razumijevanja o sebi i drugima, poštovanje različitih uvjerenja i vrijednosti te potiče aktivno sudjelovanje u društvenoj zajednici (MZOS, 2019).

Prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja Ukrajine, sadržajna linija „Usmene komunikacije“ orijentirana je na „formiranje kod mlađih školaraca sposobnosti uočavanja, analiziranja, tumačenja i vrednovanja usmenih informacija i njihove uporabe u različitim komunikacijskim situacijama“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Sadržajna linija „Čitanje“ omogućuje učenicima formiranje cjelovitih čitalačkih vještina, „sposobnost samostalnog odabira i obrade književnih tekstova različitih vrsta i dječjih knjiga, istraživanja stava prema onome što čitaju, doživljavanja umjetničkog teksta kao sredstva obogaćivanja osobnog emocionalnog, osjetilnog, socijalnog iskustva“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Sadržajna linija „Pismena komunikacija“ usmjerena je na „formiranje kod mlađih školaraca cjelovitih vještina pisanja, sposobnosti izražavanja svojih misli, osjećaja, stavova i interakcije s drugim ljudima pisanim putem“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Sadržajna linija „Mediji“ omogućuje učenicima da „analiziraju, tumače, kritički vrednuju informacije u medijskim tekstovima i koriste ih za obogaćivanje vlastitog iskustva“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Sadržajna linija „Jezik“ usmjerena je na „istraživanje jezičnih jedinica i pojava kod učenika s ciljem savladavanja temeljnih jezičnih znanja, normi

književnog izgovora i pravila ukrajinskog pravopisa, formiranje kod mlađih školaraca sposobnosti korištenja ukrajinskog jezika u svakodnevnom životu“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022).

7.9. Prirodoslovno područje

Tablica 10.

Odrednice nastavnog sadržaja prirodoslovnog područja

Odrednice nastavnog sadržaja prirodoslovnog područja	
Hrvatska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organiziranost svijeta oko nas 2. Promjene i odnosi 3. Pojedinaac i društvo 4. Energija
Ukrajina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Čovjek 2. Čovjek među ljudima 3. Čovjek u društvu 4. Čovjek i svijet 5. Čovjek i priroda

Odrednice nastavnog sadržaja prirodoslovnog područja prikazane su u Tablici broj 10 iz koje vidimo da je prema odluci koja se odnosi na usvajanje kurikuluma za predmet Priroda i društvo u osnovnim školama Republike Hrvatske, predmet Priroda i društvo podijeljen u četiri odrednice: „Organiziranost svijeta oko nas“, „Promjene i odnosi“, „Pojedinaac i društvo“ i „Energija“. U domeni „Organiziranost svijeta oko nas“ govori se o tome da „stanovništvo, naselja i gospodarske djelatnosti oblikuju funkcionalnu organizaciju prostora. U organizaciji života ljudi, ali i društva, bitna je i vremenska organizacija. Možemo prikazati i pratiti organizaciju vlastitoga vremena i organiziranost društva tijekom određenih vremenskih razdoblja. Svojim djelovanjem čovjek može pozitivno ili negativno utjecati na organiziranost svijeta oko sebe“ (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj). Kod domene „Promjene i odnosi“ učenik uči kako „djelovanjem čovjek često narušava prirodnu i društvenu ravnotežu ostavljajući vidljive posljedice. Njegovo djelovanje trebalo bi biti u skladu s održivim razvojem, usmjereno na očuvanje okoliša te unapređivanje društva. Međuodnos ljudi, naselja i gospodarskih djelatnosti rezultira procesima i stalnim promjenama u prostoru i vremenu, što se očituje u promjeni njihova prostornoga rasporeda, krajolika i važnosti pojedinih regija“ (Odluka o donošenju

kurikuluma za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, 2019). U domeni učenik uči o vezama u obitelji i drugim sredinama koje su važne za razvoj socijalizacije i identiteta. U domeni „Pojedinaac i društvo“ učenik stvara građansku, kulturnu, etičku, ekološku i zdravstvenu osviještenost te postaje odgovoran i aktivan građanin koji djeluje i pridonosi općem dobru zajednice izgrađujući sebe. U domeni „Energija“ učenik uči kako „čovjek stalno pronalazi nove, obnovljive i neobnovljive izvore energije, načine dobivanja i pohranjivanja te iskorištavanja energije nužne za opstanak i razvoj društva. Proizvodnja i potrošnja energije ima i nepovoljne posljedice za okoliš te je potrebno izgraditi pravilan odnos prema uporabi energije te svijest o različitim opasnostima i mjerama opreza“ (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, 2019). Potiče se razumijevanje različitih fenomena, promjena i procesa u svakodnevnom životu koji zahtijevaju energiju te važnost održive proizvodnje, prijenosa, transformacije i korištenja energije.

U Ukrajini je nastavni predmet Priroda organiziran u pet odrednica: „Čovjek“, „Čovjek među ljudima“, „Čovjek u društvu“, „Čovjek i svijet“ i „Čovjek i priroda“. U domeni „Čovjek“ dolazi do spoznaje sebe, svojih mogućnosti; poučava se zdravo i sigurno ponašanje, sigurno ponašanje u izvanrednim situacijama. U domeni „Čovjek među ljudima“ uči se o „standardima ponašanja u obitelji, u društvu; vještine suživota i suradnji; volontiranje kao način iskazivanja nesebične pomoći drugima“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). U domeni „Čovjek u društvu“ svladavaju se „građanska prava i odgovornosti kao člana društva. Poznavanje svoje regije, povijesti, simbola države“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Proučava se i doprinos Ukrajinaca svjetskim postignućima. „Čovjek i svijet“ poučava o „tolerantnim odnosima prema raznolikosti svijeta ljudi, kultura, običaja; sudjelovanje u dobrotvornim aktivnostima za dobrobit drugih; uzajamna pomoć i potpora u kriznim situacijama“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). U domeni „Čovjek i priroda“ dolazi do „spoznavanja prirode; međuodnosa objekta i prirodnih pojava-, svijet stvoren čovjekom; odgovorno djelovanje čovjeka u prirodi; uloga prirodnih znanja i tehnologija u životu čovjek; ovisnost ljudskog djelovanja o stanju okoliša“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022).

7.10. Kineziološko područje

Tablica 11.

Odrednice nastavnog sadržaja kineziološkog područja

Odrednice nastavnog sadržaja kineziološkog područja	
Hrvatska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kineziološka teorijska i motorička znanja 2. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti 3. Motorička postignuća 4. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja
Ukrajina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motorička aktivnost 2. Igra i natjecateljske aktivnosti

Tablica broj 11 pokazuje nam Odrednice nastavnog sadržaja kineziološkog područja. U Hrvatskoj se nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura sastoji od četiri predmetna područja: „Kineziološka teorijska i motorička znanja“, „Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti“, „Motorička postignuća“ i „Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja“. Predmetno područje „Kineziološka teorijska i motorička znanja" fokusira se na usvajanje, razvijanje i praktičnu primjenu različitih teorijskih i motoričkih znanja iz područja kineziologije. Učenje u ovome području, učenici stječu specifične kompetencije koje obuhvaćaju motoričku pismenost i vještine. „Učenici će stečena znanja i vještine moći koristiti u kineziološkim aktivnostima, čime se izrazito utječe na aktivno provođenje slobodnog vremena, podizanje ukupne kvalitete življenja i unapređenje zdravlja“ (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). Područje „Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti“ fokusira se na ljudsko tijelo i na njegove karakteristike. Učenjem o vlastitom tijelu i objedinjavanjem naučenog učenici će biti educirani za praćenje i održavanje optimalne razine tjelesne spremnosti. „Osim kontinuiranog praćenja rada i napretka učenika, prikupljeni podaci pomoći će pri odabiru odgovarajućih sadržaja za individualno unaprjeđenje i usmjeravanje učenika u izvannastavne i izvanškolske kineziološke/sportske aktivnosti“ (Odluku o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). Predmetno područje „Motorička postignuća“ razmatra efekte procesa vježbanja koji se uglavnom iskazuju rezultatima ostvarenim u pojedinim kineziološkim aktivnostima. „Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja" fokusiraju se na promicanje pozitivnog stava i razvoj kritičkog mišljenja o tjelesnom vježbanju, kao i usvajanje te praćenje zdravstvenih, higijenskih i ekoloških praksi vezanih uz redovitu tjelesnu aktivnost.

Nastavni predmet Tjelesni odgoj u Ukrajini podijeljen je na dva predmetna područja: „Motorička aktivnost“ i „Igra i natjecateljske aktivnosti“. Kod predmetnog područja „Motorička aktivnost“ predviđa se formiranje ideje o tjelesnoj kulturi kao „skupu različitih

tjelesnih vježbi, metoda motoričkih aktivnosti igara usmjerenih na tjelesni razvoj, jačanje zdravlja i formiranje sposobnosti i vještina ovladavanja različitim vrstama motoričkih aktivnosti“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Područje „Igra i natjecateljske aktivnosti“ predviđa odgoj inicijative, aktivnosti i odgovornosti kod mladih školaraca u procesu pokrenutih i sportskih igara o „pojednostavljenim pravilima: osiguranje svijesti o važnosti suradnje situacijama igre; formiranje sposobnosti za borbu, za poštenu pobjedu i dostojanstveno prihvaćanje poraza, za kontrolu vlastitih emocija“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022).

7.11. Likovno područje

Tablica 12.

Odrednice nastavnog sadržaja likovnog područja

Odrednice nastavnog sadržaja likovnog područja	
Hrvatska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stvaralaštvo i produktivnost 2. Doživljaj i kritički stav 3. Umjetnost u kontekstu
Ukrajina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likovno-stvaralačka djelatnost 2. Percepcija i interpretacija umjetnosti 3. Komunikacija umjetnošću

Odrednice nastavnog sadržaja likovnog područja prikazane su u Tablici broj 12. U Hrvatskoj je nastavni predmet Likovna kultura podijeljena u tri domene: „Stvaralaštvo i produktivnost“, „Doživljaj i kritički stav“ i „Umjetnost u kontekstu“. „Stvaralaštvo i produktivnost“ fokusira se na to da „stvaralački (kreativni) proces u središtu je učenja i poučavanja nastavnih predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost. Rekonstrukcijom stvaralačkoga procesa u umjetničkim djelima učenici se upoznaju s različitim pristupima i viđenjima stvarnosti, a vlastito im iskustvo stvaranja omogućuje izražavanje i učenje produkcije ideja“ (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Likovne kulture za osnovne škole i Likovne umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). Učenici se upoznaju s različitim likovnim materijalima, tehnikama, alatima, medijima, jezikom likovne ili vizualne umjetnosti te umjetničkim konceptima, koristeći ih kao temelj za izražavanje svojih ideja, misli, osjećaja, vrijednosti i stavova. Proučavanjem vizualnih elemenata uz pomoć svih osjetila i analitičkim razmišljanjem, učenici razvijaju niz psihomotornih i intelektualnih vještina. U domeni „Doživljaj i kritički stav“ „učenici stječu kompetencije nužne za uspostavljanje kriterija

za selektivan odnos prema velikoj količini vizualnih informacija koje primaju novomedijskom tehnologijom te osvještavaju ulogu popularne kulture u oblikovanju vlastitoga identiteta.“ Njeguje se otvorenost prema različitim pristupima rješavanja umjetničkoga problema i potiče doživljavanje umjetničkih djela kao medija kojim se promišlja, izražava i komunicira (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Likovne kulture za osnovne škole i Likovne umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). Učenici proučavaju interaktivne procese između publike, autora i djela čime se pridonosi shvaćanju uloge promatrača te značenja likovnoga i vizualnoga djela. „Umjetnost u kontekstu“ pridonosi razumijevanju likovnih djela, njihovih pojava, stilskih promjena te suvremenog okružja u nastavi predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost, koji se temelje na shvaćanju društvenog, kulturnog i povijesnog konteksta u kojem nastaju.

Nastavni predmet Umjetnost u Ukrajini podijeljen je na tri predmetna područja: „Likovno-stvaralačka djelatnost“, „Percepcija i interpretacija umjetnosti“ i „Komunikacija kroz umjetnost“. Cilj predmetnog područja „Likovno stvaralačke djelatnosti“ je razvoj „kreativnosti i likovnih sposobnosti učenika kroz praktično savladavanje osnovnog likovnog jezika raznih vrsta umjetnosti i načina umjetničko – stvaralačkog izražavanja“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). Domena „Percepcija i likovna umjetnost“ usmjerena je na „upoznavanje vrijednosti koje se ogledaju u umjetničkim djelima. Provođenje domene podrazumijeva razvoj emocionalne sfere učenika, obogaćivanje estetskog doživljaja, formiranja u njihove sposobnosti za opažanja, analizu, tumačenje i vrednovanje“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022). „Komunikacija kroz umjetnost“ usmjerena je na „socijalizaciju učenika kroz umjetnost, njihova umjetnička postignuća i mogućnosti“ (Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki, 2022).

8. RASPRAVA

Istraživanjem školstva u Republici Hrvatskoj i Ukrajini možemo zamijetiti da ima puno sličnosti, ali i razlika. U obje države učenici započinju osnovnu školu s napunjenih 6 ili 7 godina, u slučaju ako nemaju kontraindikaciju za upis u medicinskom ili psihološkom smislu. Osnovna škola u Republici Hrvatskoj traje 8 godina, a podijeljena je u dvije razine. To su, razredna nastava koja traje četiri godine i predmetna nastava koja isto traje četiri godine. U razrednoj nastavi sve obvezne predmete poučava jedan učitelj, dok u predmetnoj nastavi svaki predmet poučava specijalizirani profesor ili stručnjak za određeno područje. Školstvo u Ukrajini traje 11 godina, a podijeljeno je u tri razine: Osnovno odnosno Početno obrazovanje, Temeljno srednje obrazovanje, Usmjerenom (više) srednje obrazovanje koje za sad traje dvije godine, no od 2027. godine trajat će tri godine. U Osnovnom obrazovanju predaje jedan učitelj dok u Temeljnem srednjem obrazovanju i Usmjerenom srednjem obrazovanju svaki predmet poučava specijalizirani profesor ili stručnjak za određeno područje. Osnovno obrazovanje traje četiri godine, a podijeljeno je u dva ciklusa, 1. – 2. razred i 3. – 4. razred, koji uvažavaju dobne karakteristike razvoja i potrebe djece te omogućuju prevladavanje razlika u njihovim postignućima zbog spremnosti na obrazovanje. Temeljno srednje obrazovanje traje pet godina. U pravilu, uvjeti učenja u srednjem se obrazovanju razlikuju od onih u osnovnom obrazovanju zbog novih predmeta, promjene nastavnika i različitih razrednih odjela. Cilj temeljnog općeg srednjeg obrazovanja jest potaknuti razvoj učenika do stupnja u kojem su spremni odabrati svoj daljnji obrazovni put i specijalizaciju. Na kraju devetog razreda provode se nacionalni ispiti kojima pristupaju svi učenici koji neće polaziti Usmjerenom (više) srednje obrazovanje. Nakon završenog devetog razreda učenici dobivaju svjedodžbu. Potpuno srednje obrazovanje traje dvije godine, no od 2027. godine trajat će tri godine. Završna faza u stjecanju potpunog općeg srednjeg obrazovanja obuhvaća usmjerenje u višim školama prema specijaliziranom obrazovanju. Usmjeravanje učenika određuje se prema njihovim preferencijama, dostupnom osoblju i resursima škole te društveno-kulturnom i proizvodnom okruženju. Učenici također uzimaju u obzir mogućnosti daljnjega obrazovanja koje im stoje na raspolaganju. Nacionalni završni ispiti služe kao mjerilo obrazovnih postignuća. Svjedodžbu o završenom općem srednjem obrazovanju, zajedno s odličnim uspjehom, dobivaju maturanti koji su završili 11. godinu školovanja. Maturanti s iznimnim uspjehom u školi nagrađuju se zlatnom ili srebrnom medaljom „Za uspjeh u školi“. Broj obveznih predmeta je drugačije raspoređena. Republika Hrvatska ima 15 obaveznih predmeta, dok Ukrajina ima 24 obavezna predmeta. Obavezni predmeti u osnovnoj školi u Republici Hrvatskoj jesu: Hrvatski jezik, Matematika, Strani jezik,

Likovna kultura, Glazbena kultura, Priroda i društvo, Priroda, Biologija, Kemija, Fizika, Geografija, Povijest, Tehnička kultura, Informatika i Tjelesna i zdravstvena kultura. Obvezni predmeti u osnovnoj školi u Ukrajini jesu: Ukrajinski jezik, Ukrajinska književnost, Strani jezik, Strana književnost, Matematika, Algebra, Geometrija, Povijest Ukrajine, Svjetska povijest, Građansko obrazovanje, Etika, Pravno obrazovanje, Glazba, Likovna umjetnost, Umjetnost i kultura, Proučavanje prirode, Biologija, Geografija, Fizika, Kemija, Tehnologija i zanati, Informatika, Tjelesna i zdravstvena kultura i Studije zdravlja.

Ocjenjivanje u Republici Hrvatskoj je brojčano, a ocjene iz vladanja su opisne. Brojčane ocjene učenika u pojedinim predmetima su: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1), pri čemu su sve ocjene osim nedovoljne prolazne. Učenici koji na kraju školske godine imaju prolazne ocjene iz svakog predmeta prelaze u viši razred. Opisne ocjene iz vladanja su: uzorno, dobro i loše. U Ukrajini, sustav ocjenjivanja koristi ljestvicu sa 12 ocjena koja je uvedena od 2000. godine. Sustav ocjenjivanja temelji se na četiri razine akademskog uspjeha: prva razina je najniža (1-3), gdje učenik iznosi fragmentarne ideje o predmetu. Druga razina je srednja (4-6), gdje učenik može reproducirati osnovno naučeno nastavni sadržaj, rješavati zadatke prema modelu i ima osnovne vještine učenja. Treća razina je primjerena (7-9), gdje učenik poznaje ključne pojmove, pojavu i odnose među njima, može objasniti osnovne zakonitosti i samostalno primjenjivati stečeno znanje u standardnim situacijama, učenik pokazuje razvijene mentalne sposobnosti poput analize, apstrakcije i generalizacije. Njegov odgovor je precizan, logičan i temeljito obrazložen, iako može nedostajati vlastita prosudba. Najviša, četvrta razina smatra se visokom (10-12), gdje učenik posjeduje duboko, temeljito i sustavno znanje on može primijeniti svoje znanje na kreativne zadatke. U akademskim aktivnostima pokazuje sposobnost nezavisnog procjenjivanja različitih situacija, fenomena i činjenica, te formuliranja i argumentacije vlastitih stajališta.

Za odrađivanje poslova učitelja razredne nastave u Republici Hrvatskoj potrebno je završiti integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij, specijalistički diplomski stručni učiteljski studij i/ili stručni učiteljski studij, dok se u Ukrajini upis u programe obrazovanja sveučilišnih nastavnika provodi na temelju rezultata vanjskog neovisnog ocjenjivanja i prosječne ocjene svjedodžbe o završenom općem srednjem obrazovanju. „Nakon obrazovanja na razini prvostupnika, studentu se dodjeljuje kvalifikacija odgojitelja u predškolskom obrazovanju ili osnovnoj školi. Diplome prvostupnika i magistra stječu se u specijalizacijama „Znanosti o odgoju“, „Predškolski odgoj“, „Osnovnoškolsko obrazovanje“, „Srednje obrazovanje (s oznakom školskog predmeta)“, „Specijalno obrazovanje“, „Tjelesni

odgoj i osposobljavanje“, uz naznaku vrste stručne djelatnosti; odgojitelj predškolske djece, učitelj razredne nastave, profesor srednje škole, socijalni pedagog i odgojitelj – defektolog“ (*Teacher Education in Ukraine: Discourses and Practice*, 2016).

ZAKLJUČAK

Obvezno obrazovanje ima drugačije trajanje u zemljama diljem svijeta, ali u svakoj je ono početak formalnog obrazovanja. U ovome radu cilj je bio usporediti obvezno obrazovanje u Republici Hrvatskoj i Ukrajini. Razliku možemo zamijetiti već u duljini trajanja i organizaciji: obavezno obrazovanje u Republici Hrvatskoj traje osam godina, dok u Ukrajini traje jedanaest godina i podijeljeno je u tri odgojno-obrazovna ciklusa. Osnovnu školu u Hrvatskoj možemo podijeliti na razrednu i predmetnu nastavu. U razrednoj nastavi, koja traje od 1. do 4. razreda, predaje samo jedan učitelj sve obvezne predmete, a u predmetnoj nastavi, koja traje od 5. do 8. razreda, svaki predmet predaje drugi učitelj, odnosno stručna osoba za određeno područje. U Ukrajini je osnovna škola podijeljena u tri ciklusa: Osnovno, odnosno Početno obrazovanje, koje traje od 1. do 4. razreda, zatim imamo Temeljno srednje obrazovanje koje traje od 5. do 9. razreda, Usmjerenno (više) srednje obrazovanje koje za sad traje dvije godine, no od 2027. godine trajat će tri godine. U osnovnoj školi u Republici Hrvatskoj koristi se brojčano ocjenjivanje od 5 do 1, a u Ukrajini od 12 do 1. U Hrvatskoj su sve ocjene prolazne osim ocjene 1 (nedovoljan). U Ukrajini postoje 4 razine mjerenja akademskog uspjeha: prva razina ona je najniža (1-3), druga razina koja je srednja (4-6), treća razina je primjerena (7-9), a najviša je četvrta razina, smatra se visokom (10-12).

Za detaljnu analizu, uspoređeni su nacionalni kurikulumi u pet osnovnih predmeta ili područja: matematika, materinski jezik, prirodoslovlje, likovna umjetnost i tjelesna kultura. Usporedba je obuhvatila obvezne predmete osnovnog obrazovanja u Hrvatskoj i Ukrajini, uključujući njihovu satnicu. Otkriveno je da u Ukrajini postoje tri dodatna predmeta u osnovnoj školi (Pravno obrazovanje, Etika i Studije zdravlja) u usporedbi s Hrvatskom. Analizirane su odrednice sadržaja za svako područje, a utvrđeno je da su područja materinskog jezika, prirodoslovlja, matematike i likovne umjetnosti podijeljena na slične odrednice koje se opisuju na sličan način u obje zemlje. Što se tiče kineziološkog područja, iako nije podijeljeno na identične sadržajne odrednice, zaključeno je da se u obje zemlje podučava sličan sadržaj, iako organiziran na različite načine.

LITERATURA

1. Bognar, L. i Matijević, M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar, V. (2010). *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP - D2.
3. Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson.
5. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). *Methodological and thematic trends: A Case study of two pedagogical journals in Croatia*. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (Ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
6. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Through the looking glass: Methodological features of research of alternative schools. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
7. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2021). Methodological approaches to the inclusion of students with disabilities. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 36(3-4), 148-165.
8. Dubovicki, S. i Velki, T. (2022). Methodological particularities in research on contemporary childhood in Croatia: A pedagogical–psychological perspective. *Journal of Elementary Education*, 15(1), 91-104.
9. Lodico, M. L., Spaulding, D. T. i Voegtler, K. H. (2005). *Methods in educational research. From theory to practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
10. Matijević, M. (2004). *Ocjenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: Tipex.
11. Matijević, M. i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
12. Mužić, V. (1986). *Metodologija pedagoškog istraživanja*. Sarajevo: Svjetlost.
13. Mužić, V. (1999). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa.
14. Pastuović, N. (1999). *Edukologija*. Zagreb: Znamen.
15. Pastuović, N. (2012). *Obrazovanje i razvoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu; Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
16. Ridley, D. (2012). *The literature review. A step-by-step guide for students*. Thousand Oaks, CA: Sage.
17. Sahlberg, P. (2012). *Lekcije iz Finske*. Zagreb: Školska knjiga.

18. Topolovčan, T. (2016). Art-based research of constructivist teaching. *Croatian Journal of Education*, 18(4), 1141-1172.
19. Topolovčan, T. (2017). Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja. U S. Opić, B. Bognar i S. Ratković (Ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
20. Topolovčan, T. (2020). Certain dilemmas and opportunities to research the role of digital media in teaching and learning. U: A. Peko, M. Ivanuš Grmek i D. Delcheva (Ur.), *Didactic Challenges III: Didactic Retrospective and Perspective Where/How do we go from here?* (str. 376-388). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
21. Eurydice. Croatia. Preuzeto iz <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/croatia/overview> (15.04.2024.)
22. International Standard Classification of Education (ISCED). Preuzeto iz [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)#Background](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Background) (20.04.2024.)
23. Hrvatski sabor. (2018). Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Narodne novine 68/2018. Preuzeto iz https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2018_07_68_1398.htm (02.04.2024.)
24. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Nacionalni kurikulum za nastavni predmet Matematika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine. Preuzeto iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_146.html (15.04.2024.)
25. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Nacionalni kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine. Preuzeto iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html (25.04.2024.)
26. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Nacionalni kurikulum za nastavni predmet Priroda i društvo za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine. Preuzeto iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.html (18.04.2024.)
27. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Nacionalni kurikulum za nastavni predmet Likovne kulture za osnovne škole i Likovne umjetnosti za gimnazije u Republici

- Hrvatskoj. Narodne novine. Preuzeto iz https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_01_7_162.html (20.04.2024.)
28. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine. Preuzeto iz https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_07_69_1434.html (07.05.2024.)
29. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Kurikulum za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine. Preuzeto iz https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_03_27_558.html (08.05.2024.)
30. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. (2024). NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22, 155/23, 156/23 na snazi od 04.01.2024. Preuzeto iz <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> (18.04.2024.)
31. Hrvatski sabor. (2018). Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu. Narodne novine 116/2018. Preuzeto iz https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_116_2288.html (20.04.2024.)
32. UNICEF. (2022). Predškolski i školski sustav Ukrajine. Preuzeto iz <https://www.roda.hr/media/attachments/udruga/projekti/unicef-ukrajina/obrazovni-sustav-hr-ukr.pdf> (10.05.2024.)
33. A Nordic Recognition Network Country Report (NORRIC). (2009). The Educational System of Ukraine. Preuzeto iz <https://norrlic.org/wp-content/uploads/NORRIC-Ukraine-Report-March2009.pdf> (11.05.2024.)
34. Scholaro database. Education System in Ukraine. Preuzeto iz <https://www.scholaro.com/db/Countries/Ukraine/Education-System> (10.05.2024.)
35. Ministry of education and science of Ukraine. (2022). Primary school. Preuzeto iz <https://emergency.mon.gov.ua/primary-school/> (10.05.2024.)
36. Ministry of education and science of Ukraine. (2022). Middle school. Preuzeto iz <https://emergency.mon.gov.ua/middle-school/> (10.05.2024.)
37. e – Usmjeravanje. Učitelj razredne nastave / Učiteljica razredne nastave. Preuzeto iz <https://e-usmjeravanje.hzz.hr/uciteljrazrednenastave> (24.05.2024.)

38. International Research Conference on Education. (2016). Teacher Education in Ukraine: Discourses and Practice. Preuzeto iz https://www.researchgate.net/publication/308172497_Teacher_Education_in_Ukraine_Discourses_and_Practice (25.5.2024.)
39. Ministry of education and science of ukraine. Preuzeti iz <https://rm.coe.int/language-education-policy-profile-ukraine-country-report/16807b3b4b> (18.5.2024.)
40. 1-4 klas Pojasnjuvaljna zapiska. (2022). Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki. Preuzeto iz <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf> (8.5.2024.)
41. 5-9 klas Pojasnjuvaljna zapiska. (2022). Nakaz Ministerstva Osviti i Nauki. Preuzeto iz <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf> (9.5.2024.)
42. Vanek, K. Maras, A. Karabin, P. (2021). Tko su dobri učitelji. *Školski vjesnik*, 70(2), 349–370.

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Dorotea Miljančić rođena 22. kolovoza 2000. godine, živi u selu Dragoslavec Breg. Završila je osnovnu školu u Gornjem Mihaljevcu. Nakon završene osnovne škole upisala je srednju Ekonomsku i trgovačku školu u Čakovcu, smjer Hotelijersko turistički tehničar. Nakon srednje škole, 2019. godine upisuje Integrirani preddiplomski i diplomski Učiteljski studij, modul hrvatski na Odsjeku u Čakovcu. Dobitnica je Posebne dekanove nagrade za doprinos organizaciji i provedbi projekta *Zadaću napiši, jedinicu obriši* tijekom cijele akademske godine 2020./2021. na Odsjeku u Čakovcu. Na petoj godini započinje svoje radno iskustvo radeći u Osnovnoj školi Ivana Gorana Kovačića u Svetom Jurju na Bregu, radeći kao razrednica prvome razredu.

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad pod nazivom *Usporedba odgojno–obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Ukrajine* izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

vlastoručni potpis studenta